

2020 metai- Eugenijos Šimkūnaitės metai

VAISTAŽOLĖS

EUGENIJA ŠIMKŪNAITĖ

- ▶ Eugenija Šimkūnaitė gimė 1920 m. kovo 11 d. Krasnodaro krašte, Novorosijsko mieste.
- ▶ Buvo vaistininkė, žolininkė, etnografė, habilituota gamtos mokslų daktarė.
- ▶ 1922 m. su šeima ir kitais pabėgėliais grįžo į Lietuvą. Tauragnuose tėvas įkūrė vaistinę.
- ▶ Pasirinko vaistininko tėvo profesiją ir 1937 m. Vytauto Didžiojo universitete pradėjo studijuoti farmaciją.
- ▶ 1941 m. išklausiusi kursą, pradėjo dirbti Kauno, Tauragnų vaistinėse, o 1942 m. – Vilniaus universiteto farmakognostiniame sode asistente. 1943 m. baigė universitetą.

- ▶ 1952 m. sausio 14 d. MA Biologijos instituto taryboje apgynė biologijos mokslų kandidatės disertaciją.
- ▶ 1975 m., norėdama pasišvęsti moksliniam darbui, išėjo į pensiją.
- ▶ 1993 m. Lietuvos Mokslo Taryba E. Šimkūnaitei suteikė habilituotos gamtos mokslų daktarės mokslinį laipsnį.
- ▶ Šimkūnaitė mirė 1996m. sausio 27 d. Vilniuje, palaidota Tauragnų kapinėse.

ATMINIMAS

- ▶ 1997 m. įsteigtas E. Šimkūnaitės fondas, kurio tikslas – remti studijuojančius farmaciją ir vaistažolininkystę studentus bei darbus vaistažolių tyrimo srityje.
- ▶ 1998 m. Tauragnų vidurinei mokyklai suteiktas Dr. Eugenijos Šimkūnaitės vardas.
- ▶ 1999 m. Vilniuje, Erfurto g. 4, atidarytas E. Šimkūnaitės memorialinis butas muziejus.
- ▶ 2012 m. Tauragnuose pradėtas sodinti „Gesės vyšnių sodas“, skirtas Gese tauragniškių vadintai E. Šimkūnaitei.
- ▶ 2013 m. Vilniaus universiteto botanikos sode Kairėnuose atidengtas E. Šimkūnaitei skirtas paminklinis suoliukas.
- ▶ 2013 m. Vilniuje, Erfurto g. 1 skvere, atidengtas atminimo akmuo (skulpt. Jonas Gencevičius)

DIDŽIOJI UGNIAŽOLĖ

(lot. *Chelidonium majus*)

- ▶ Daugiametis, 30-100 cm aukščio žolinis augalas, kurio visose dalyse yra oranžinių, tirštų, nemalonaus kvapo sulčių.
- ▶ Šakniastiebiai trumpi, šakoti. Stiebas status, šakotas. Lapai švelnūs, plunksniškai suskaldyti į 5-3 karbuotas skiltis. Apatiniai lapai kotuoti, viršūniniai bekočiai, viršutinė jų pusė žalia, apatinė pilkai žalia. Žiedai taisyklingi, po 4-8 susitelkę stiebų viršūnėse į skėtišką žiedyną.
- ▶ Sėklos juodos, pailgos, grublėtos, su mėsingu sėklagūbriu, kurį ėda skruzdėlės, kartu jos platina sėklas.
- ▶ Auga patvoriuose, šiukšlynuose, panamėse, soduose, krūmuose.

RINKIMAS IR LAIKYMAS

- ▶ Vaistinei žaliavai renkama ugniažolių žolė, ji pjaunama žydint. Surinkta greitai džiovinama, dažnai vartoma, kad nepradėtų pelyti. Jei smulkinsite džiovintas ugniažoles būkite atsargūs, nes dulkės gali dirginti nosies ir burnos gleivinę.
- ▶ Naudojamos ir šviežios ugniažolės, jas galima ilgiau išlaikyti tamsioje vietoje, taip pat užšaldyti. Žinant kuriose vietose augo ugniažolė jas galima išsikasti iš po sniego ir naudoti.

NUOVIRO RUOŠIMAS

- ▶ Nežinant tikslių ugniažolės dozių, labai pavojinga ruošti jos arbatėles ir raugus, nes dėl jos nuodingumo galima stipriai apsinuodyti, tad patiems jų darytis nerekomenduojama – tai turėtų atlikti fitoterapeutas ar farmacininkas.

NAUDOJIMAS

- ▶ Ugniažolės preparatus naudoja bitininkai bitėms gydyti.
- ▶ Ugniažolių nuoviras naudojamas daržo kenkėjams naikinti.
- ▶ Kosmetikoje ugniažolės dedama į kremus nuo spuogų, jos preparatais naikinami veido šlakai.
- ▶ Išskiriamos sultys naudojamos metalurgijos pramonėje.

NAUDOJIMAS LIAUDIES MEDICINOJE

- ▶ Ugniažolių preparatai pasižymi nervų sistemą raminančiu, antiseptiniu, antiuždegiminiu, niežėjimą mažinančiu, spazmolitiniu, tulžies išsiskyrimą skatinančiu ir analgetiniu poveikiu.
- ▶ Šviežiomis augalo sultimis naikinamos karpos.
- ▶ Ugniažolių užpilas stabdo piktybinių auglių augimą.
- ▶ Dėl antiseptinių savybių ugniažolė vartojama odos susirgimų gydymui.
- ▶ Gydoma glaukoma ir katarakta.

KATARAKTOS IR GLAUKOMOS GYDYMAS

- ▶ Ugniažolės sultis sumaišyti su vandeniu santykiu 1:1. Suvilgyti audinio gabaliuką ir pridėti prie pažeistos akies 2 kartus per dieną.

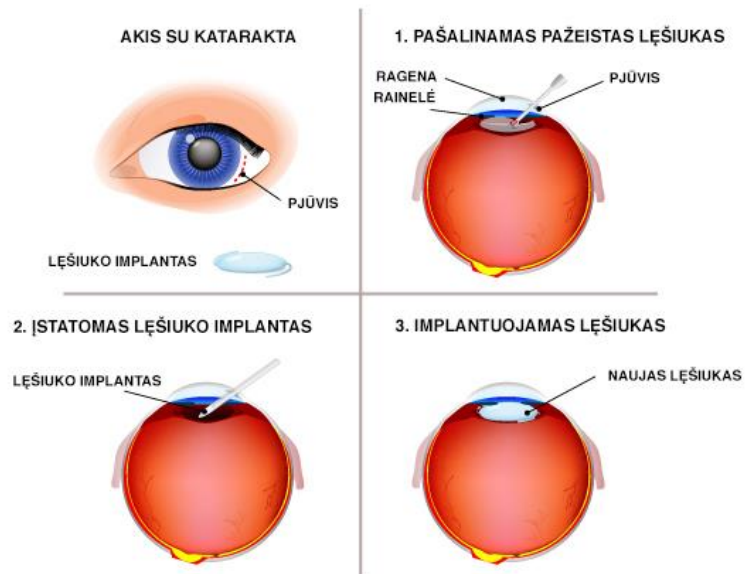
ARBA

- ▶ Sumaišyti po tris dalis kraujažolės žolės ir erškėčio vaisių, dvi dalis trilapio pupalaiškio ir vieną dalį ugniažolės žolės. 1 arbatinį šaukštelį mišinio užplikyti stikline verdančio vandens, palaukti 15 min. ir perkošti. Gerti po 1/3 stiklinės 3 kartus per dieną.

KATARAKTOS GYDYMAS FARMACIŠKAI

KATARAKTOS OPERACIJA

MIKROCHIRURGINĖS AKIES OPERACIJOS EIGA

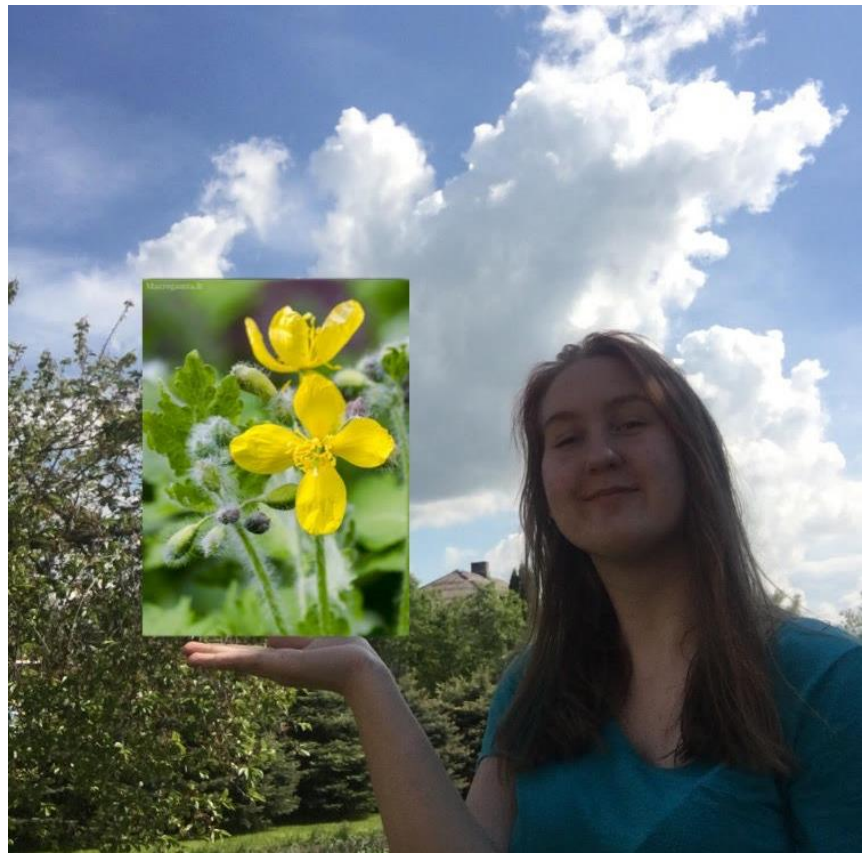
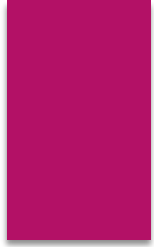

- ▶ Kol kas pasaulyje yra žinomas tik vienas būdas kataraktai gydyti. Tai – mikrochirurginė akies operacija. Jos metu yra pašalinamas senasis sudrumstėjęs lęšiukas. Į jo vietą implantuojamas dirbtinis intraokuliarinis lęšis (linzė).
- ▶ Vaistai nėra naudojami visiškai kataraktos gydymui, tačiau tinka šios akių ligos profilaktikai. Dažniausiai tai yra vaistai, kurie savo sudėtyje turi neorganinių druskų ir vitaminų bei cisteino. Taip pat vaistai, kurie normalizuoja oksidacijos-redukcijos reakcijas akies lęšiuje bei slopinantys chinoninius junginius.

ŠALUTINIAI POVEIKIAI

- ▶ Ilgai vartojant gali būti erzinama burnos gleivinė ar oda.
- ▶ Neatsargiai naudojant preparatus į vidų ilgesnį laiką gali būti pakenktos kepenys.
- ▶ Sunkių apsinuodijimų atvejais išrinka lygiųjų raumenų, lytėjimo nervų ar net centrinės nervų sistemos paralyžius.
- ▶ Mirties atvejai įmanomi paralyžiavus kvėpavimo centrą.

Miškinė sidabražolė (lot. *Potentilla erecta*)

- ▶ Daugiametis, 15-35 cm aukščio žolinis augalas.
- ▶ Stiebai keli, į viršūnę šakoti, kylantys arba statūs, plaukuoti. Pamatiniai lapai ilgakočiai, triskiaučiai arba penkiaskiaučiai, stiebiniai – triskiaučiai, bekočiai, su dviem dideliais prielapiais. Žiedai vienanamiai, apie 1 cm skersmens, ant plonų kotelių.
- ▶ Auga šlapiose ir drėgnose pievose, durpynuose, ganyklose, krūmuose, miškuose.

RINKIMAS IR LAIKYMAS

- ▶ Sidabražolių šakniastiebiai ruošiami rudenį ir pavasarį. Jie iškasami, nuvalomos žemės, nuplaunami ir apvytinami.
- ▶ Džiovinimui paskleidžiama plonu sluoksniu gerai vėdinamoje patalpoje ar džiovykloje 40–45°C temperatūroje.

Nuoviro ruošimas ir vartojimas

- ▶ 1 valg. šaukštas smulkintų miškinės sidabražolės šakniastiebių užpilamas stikline verdančio vandens ir ant silpnos ugnies virinama 20 min, neatvėsinus nukošiama.
- ▶ Geriama po 1 valg. šaukštą 3–4 kartus per dieną prieš valgį. Skalavimams skirtas nuoviras praskiedžiamas dar 4 kartus virintu vandeniu.

NAUDOJIMAS

- ▶ Šaknys naudojamos žuvų pramonėje, nes jos kietina mėsą ir ją nudažo raustelėjusia spalva bei suteikia ypatingą aromatą ir skonį.
- ▶ Sidabražolės šaknys yra naudojamos įvairių prieskonių mišiniuose.
- ▶ Virtas miškinės sidabražolės šaknis galima valgyti su sveistu, o lapais paskaninti mėsos, žuvies ir vištienos patiekalus.

NAUDOJIMAS LIAUDIES MEDICINOJE

- ▶ Miškinė sidabražolė pasižymi dezinfekuojamosiomis ir uždegimą slopinančiomis savybėmis, stiprina kraujagyslių sieneles, stiprina imuninę sistemą, mažina cukraus kiekį kraujyje, padeda pašalinti stresą ir nemigą.
- ▶ Šakniastiebių nuoviras išoriškai vartojamas gerklei ar burnai skalauti sergant angina, stomatitu, kraujuojant dantenoms.
- ▶ Taip pat dedamas pavilgai ant nudegusių, nušalusių odos plotų, suskeldėjusių rankų ir kojų, spuoguotos odos.
- ▶ Iš vidaus nuoviras vartojamas viduriuojant, skrandžio ir gimdos kraujavimams stabdyti, lėtiniam virškinamojo trakto uždegimams gydyti.

SKRANDŽIO OPALIGĖS GYDYMAS

- ▶ Valgomąjį šaukštą susmulkintų miškinės sidabražolės šaknų užpilti stikline virinto vandens, 10 min. pavirti, dar 30 min. šiltai palaikyti, kad gerai pritrauktų.
- ▶ Ataušus nukošti ir gerti po valgomąjį šaukštą 3 kartus per dieną 30 min. prieš valgį.

SKRANDŽIO OPOS GYDYMAS FARMACIŠKAI

- ▶ Opaligės gydymui vartojami skrandžio rūgštį neutralizuojantys vaistai – antacidiniai (į jų sudėtį įeina kalcio, magnio, aliuminio hidroksidai).
- ▶ Gali būti skiriami ir gleivinę apsaugantys vaistai – sukralfatas, mizoprostolis.
- ▶ Skiriamas trijų vaistų derinys, iš kurių du yra antibiotikai (dažniausiai klaritromicinas, amoksicilinas ar metronidazolis).

AMOKSICILINAS

Amoksicilinas – vidutinio spektro, bakteriolitinis (bakterijas ardantis) antibiotikas, skirtas gydyti infekcines ligas, sukeltas bakterijų ar kitų mikroorganizmų.

SUDĖTIS:

Veiklioji medžiaga yra amoksicilinas (trihidrato pavidalu).

Mikrokristalinė celiuliozė

Mažai pakeista hidroksipropilceliuliozė

Sacharinas

Abrikosų kvapioji medžiagas

Magnio stearatas

Bevandenis koloidinis silicio dioksidas

Vanilinas

GAMINTOJAS: Sandoz

KAINA: iki 3,32€

ŠALUTINIAI SIDABRAŽOLĖS POVEIKIAI

- ▶ Retais atvejais gali atsirasti skrandžio dirginimo simptomų, kurie praeina nutraukus vaisto vartojimą.
- ▶ Nevartoti esant vidurių užkietėjimui, padidintam kraujo krešumui, sutrikus skrandžio veiklai.
- ▶ Nepatartina vartoti nėščioms moterims.

“

E. Šimkūnaitė gilinosi į tradicinę mediciną. Tūkstančiams į ją besikreipiančių patardavo dėl įvairių ligų gydymo žolelėmis bei dėl sveiko gyvenimo būdo. Patarimus mėgdavo užrašyti. Išleista ne viena E. Šimkūnaitės patarimų knyga. Jos straipsniai pasižymi gyva, lengvai skaitoma kalba.

”

ŠALTINIAI:

https://lt.wikipedia.org/wiki/Eugenija_%C5%A0imk%C5%ABnait%C4%97

<https://kauno.diena.lt/naujienos/sveikata/sveikata/ugniazole-ginklas-pries-vezi-augantis-patvoreje-672756>

http://naturalus.sveikas.lt/lt/naturalus-vaistai/vaistazoles/ugniazole_didzioji/

<https://gamtininkas.lt/augalai/ugniazole-didzioji-lot-chelidonium-majus/>

http://naturalus.sveikas.lt/lt/naturalus-vaistai/vaistazoles/sidabrazole_miskine/

http://ligos.sveikas.lt/lt/ligos/virskinimo_organu_ligos/opalige

<http://nesergu.lt/miskine-sidabrazole/>